

Інформаційне забезпечення управління процесом реалізації на підприємстві

Бондарчук Н.В.

доктор наук з державного управління,
професор кафедри обліку, аудиту та УФЕБ
Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

Наливайко Л.В.

магістр
Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

У статті наголошено на важливості інформаційного забезпечення для прийняття правильних управлінських рішень, оскільки за допомогою систематизованої інформації та її глибокого аналізу можна оцінити ефективність організаційно-економічних, агротехнічних, соціально-трудова заходів і забезпечити ефективне управління процесами на підприємстві, у тому числі процесом реалізації. Розглянуто поняття «інформаційне забезпечення» та «процес реалізації». Виокремлено основні вимоги, які ставляться до інформаційного забезпечення, а саме: достовірність та точність інформації, наявність якісної первинної інформації, безперервність її надходження, інформативність, стислість, своєчасність, чітка сформульованість. Ураховуючи складність обліку процесу реалізації, запропоновано схему відображення витрат на доставку готової продукції власним автотранспортом, яка дасть можливість підприємствам більш точно визначати собівартість реалізованої готової продукції та послуг.

Ключові слова: інформаційне забезпечення, облік, процес реалізації, облік процесу реалізації.

Бондарчук Н.В., Наливайко Л.В. ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ПРОЦЕССОМ РЕАЛИЗАЦИИ НА ПРЕДПРИЯТИИ

В статье отмечена важность информационного обеспечения для принятия правильных управленческих решений, поскольку с помощью систематизированной информации и ее глубокого анализа можно оценить эффективность организационно-экономических, агротехнических, социально-трудова мероприятий и обеспечить эффективное управление процессами на предприятии, в том числе процессом реализации. Рассмотрены понятия «информационное обеспечение» и «процесс реализации». Выделены основные требования, предъявляемые к информационному обеспечению, а именно: достоверность и точность информации, наличие качественной первичной информации, непрерывность ее поступления, информативность, краткость, своевременность, четкая сформулированность. Учитывая сложность учета процесса реализации, предложена схема отображения затрат на доставку готовой продукции собственным автотранспортом, которая даст возможность предприятиям более точно определять себестоимость реализованной готовой продукции и услуг.

Ключевые слова: информационное обеспечение, учет, процесс реализации, учет процесса реализации.

Bondarchuk N.V., Nalivaiko L.V. INFORMATION SUPPORT FOR SALES MANAGEMENT AT AN ENTERPRISE

The article emphasizes the importance of providing information for making correct management decisions. Because, the systematized information and its deep analysis help to evaluate the effectiveness of organizational-economic, agronomic and social-labor measures. In addition, it ensures an effective management of the processes of the enterprise, including the process of realization. The research reveals the concepts of "informational providing" and "process of realization". There is the differentiation of the basic requirements that apply to information providing, namely: the reliability and accuracy of the information, availability of qualitative primary information, the continuity of its receiving, informativeness, brevity, timeliness and accurate formulation. Given the complexity of accounting the process of realization, the article offers the scheme that reflects the shipping costs of the finished products by own transport. It will allow determining more accurately the prime cost of realized finished products and the services.

Keywords: information support, accounting, sales, sales accounting.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Високий темп розвитку сучасного аграрного виробництва підвищив вимоги до організації інформаційного забезпечення

в системі управління. Тільки за допомогою систематизованої інформації та її глибокого аналізу можна оцінити ефективність організаційно-економічних, агротехнічних, соціально-

трудоих заходів і забезпечити ефективне управління процесами на підприємстві, у тому числі процесом реалізації.

Актуальність теми зумовлюється ще й тим, що на даний момент інформація є однією з найважливіших складових частин управління, і саме облік є тією інформаційною базою, яка необхідна для прийняття ефективних управлінських рішень. Отже, облік процесу реалізації забезпечує керівництво підприємства інформацією для прийняття обґрунтованих управлінських рішень та сприяє розвитку підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання інформаційного забезпечення процесу реалізації досліджувало багато вчених: Ковач С.І., Завгородній В.І., Ткаченко Н.М., Сук Л.К., Правда М., Кремінь О., Кобилянська А.І. Вони розглядали питання інформаційних потреб процесу реалізації аграрних підприємств та запропонували методи їх ефективного консультування, впровадження у виробництво сучасних технологій, передового досвіду господарювання.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – розкрити значення інформаційного забезпечення в процесі реалізації, дослідити економічну сутність процесу реалізації на підприємстві, завдання його обліку, визначити порядок використання інструментарію управлінського обліку для потреб управління процесом реалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Будь-які процеси, у тому числі економічні, не можуть існувати без інформаційного забезпечення, тобто в інформаційному вакуумі. Через це постає питання впровадження комплексних інформаційних систем, особливо за умов збільшення інформаційних потоків та необхідності прийняття управлінських рішень, які спрямовані на оптимізацію виробничих процесів та збільшення прибутку.

Потребами управлінських ланок і прийнятих управлінських рішень визначається зміст кожної конкретної інформації. Управлінські ланки потребують задоволення певних вимог: інформація повинна бути достовірною та точною, правильний відбір первинних відомостей, оптимальність систематизації і безперервність збору і обробки інформації; інформація повинна задовольняти потреби конкретних керуючих, а також бути чітко сформульованою, стислою та своєчасно надходити.

Дегтяр А.О. вважає, що інформаційне забезпечення процесу управління підпри-

ємством – це складний механізм узгодження інформаційних ресурсів і способів їх організації, за допомогою яких керівництво отримує необхідні дані для прийняття відповідних управлінських рішень щодо подальшої діяльності сільськогосподарського підприємства [1].

Даньків Й.Я., Лучко М.П., Остап'юк М.Я. визначили, що інформаційне забезпечення – це сукупність форм документів, нормативної бази та реалізованих рішень щодо обсягів, розміщення та форм існування інформації, яка використовується в інформаційній системі [2].

Ми погоджуємося з вищевказаними визначеннями та можемо висловити свою точку зору, що інформаційне забезпечення – це сукупність систем та механізмів для одержання, оцінки, зберігання та переробки даних, яка має на меті вироблення ефективних управлінських рішень.

Отже, у сучасному світі для підприємства інформація є дуже важливою, а інформаційне забезпечення налагоджує та робить зрозумілим сам процес ведення та обліку процесу реалізації для обліковців, адміністрації та робітників підприємства.

Процес реалізації передбачає передачу права власності на окремі об'єкти іншому суб'єкту підприємницької діяльності в обмін на еквівалентну суму коштів або боргових зобов'язань.

У сільськогосподарських підприємствах реалізованою вважається продукція (виконані роботи або надані послуги), відвантажена покупцям і списана з матеріально відповідальної особи (за безготівкових розрахунків); за оплати готівкою продукція, за яку одержані гроші, а також продукція, щодо якої оформлено залік заборгованості в установленому порядку [3].

Управління процесом реалізації є процесом здійснення певного типу взаємозалежних досліджень, розрахунків та дій для координування та формування сприятливих умов для здійснення процесу реалізації та досягнення певних цілей.

Для ефективного управління процесом реалізації на підприємстві повинно бути добре налагоджене інформаційне забезпечення та взаємодія всіх ланок управління і процесів виробництва. Для організації взаємодії різних інформаційних систем із різними користувачами та між собою дані потрібно відповідним чином описати в усіх системах на різних рівнях, тобто вирішити проблему їх інформаційної сумісності в найширшому розумінні.

Це досягається створенням інформаційного забезпечення.

Однією з головних ланок інформаційного забезпечення процесу реалізації на підприємстві є його облік. Саме за допомогою обліку можна прослідкувати та розрахувати собівартість продукції, за якою ціною продана та чи інша продукція, кому вона продана. За допомогою реєстрів обліку інформацію можна згрупувати, проаналізувати та порівняти з попередніми роками. Іншими словами, облік описує доходи, витрати, кількість наявної продукції, заборгованості і стан справ на підприємстві в цілому й є тим інформаційним підґрунтям, що забезпечує інформацією керівників [4].

Реалізація продукції для підприємства важлива з низки причин: обсяг реалізації визначає інші показники підприємства (величину доходів, прибуток, рентабельність); від реалізації залежать виробництво і матеріально-технічне забезпечення. Таким чином, у процесі реалізації остаточно визначається результат роботи підприємства, спрямований на розширення обсягів діяльності й отримання максимального прибутку.

Сук Л.К. та Сук П.Л. сформулювали таке визначення: процес реалізації – це сукупність операцій із продажу готової продукції споживачам. У процесі реалізації натуральна форма продукту в результаті обміну набуває грошової форми. Процес тісно пов'язаний із кінцевими результатами діяльності підприємства – прибутком і його розподілом відповідно до планів відтворення [3].

Під час постановки бухгалтерського обліку на підприємстві особливе місце займає облік готової продукції, її відвантаження і реалізації, оскільки він безпосередньо впливає на фінансові показники його діяльності.

Обліковими завданнями реалізації готової продукції, робіт і послуг є:

- забезпечення інформації про обсяг і структуру реалізованої підприємством продукції (робіт і послуг);
- облік і контроль виконання договірних зобов'язань щодо поставки товарної продукції;
- облік нарахування та сплати належних до обсягу реалізації податків та зборів;
- визначення ціни реалізації та фінансових результатів як у цілому за підприємством, так і за окремими видами продукції, робіт і послуг [5].

Основними елементами інформаційного забезпечення процесу реалізації на підприємстві є первинні документи. Так, на підприємствах фактичний відпуск готової продукції

покупцям зі складу або цеху оформлюють на підставі довіреності на право одержання цінностей, накладною, а за необхідності перевезення продукції – товарно-транспортною накладною.

Розрахунковими документами на підприємствах є: договір-угода, рахунки-фактури, платіжні вимоги, де містяться дані про відвантажену продукцію (найменування, кількість, ціна, вартість тощо), податкова накладна.

Якщо доставка виконується власним автотранспортом, як правило, їх виписують у чотирьох примірниках: на всіх примірниках проставляються печатки підприємства та підписуються водієм, один примірник залишається на підприємстві, а інші три передаються водієві; після відвантаження на них проставляють позначку про приймання продукції; один примірник залишається у вантажоодержувача, а інші два повертаються вантажовідправнику.

У товарно-транспортних накладних зазначаються назва продукції за видами та сортами, її кількість, вага тощо. Інколи на окремі види сільськогосподарської продукції додатково оформлюють посвідчення на насіння, акти аналізу якості продукції, специфікації на продукцію [6].

Облік процесу реалізації на підприємствах здійснюється за допомогою системи рахунків бухгалтерського обліку: 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва», 90 «Собівартість реалізації», 70 «Доходи від реалізації», 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками», 37 «Розрахунки з різними дебіторами», 64 «Розрахунки за податками й платежами», 79 «Фінансові результати» та ін. [7].

Загальну схему обліку процесу реалізації на підприємстві наведено на рис. 1. Інформація на рахунках доходів і витрат нагромаджується у вигляді видів та груп продукції. Рахунки доходів і витрат закривають у кінці звітного періоду списанням їх даних на фінансові результати. При цьому дебетують рахунок 70 «Доходи від реалізації» на суму одержаних чистих доходів і кредитують рахунок 79 «Фінансові результати», а дебетують рахунок 79 «Фінансові результати» на суму понесених витрат і кредитують рахунок 90 «Собівартість реалізації».

Таким чином, рахунок 79 «Фінансові результати» є номінальним, за дебетом якого відображають фактичну собівартість реалізованої продукції, товарів, робіт та послуг, витрати на збут, адміністративні витрати та інші витрати від операційної діяльності, а за

кредитом відображають суму чистих доходів від реалізації продукції, робіт та послуг.

Фінансовий результат визначають, порівнявши одержані доходи та понесені витрати. Якщо сума одержаних доходів перевищує суму понесених витрат, показує прибуток, а перевищення валових витрат над чистими доходами показує збиток. Наприкінці звітного періоду (місяця, кварталу) сальдо рахунка 79

«Фінансові результати» переносять на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)», і рахунок 79 «Фінансові результати» при цьому закривають.

Отже, облік процесу реалізації є складним, трудомістким процесом, тому на підприємстві він повинен бути відповідним чином роз'ясненим та описаним в обліковій політиці підприємства та посадових інструкціях вико-

Рис. 1. Схема обліку процесу реалізації

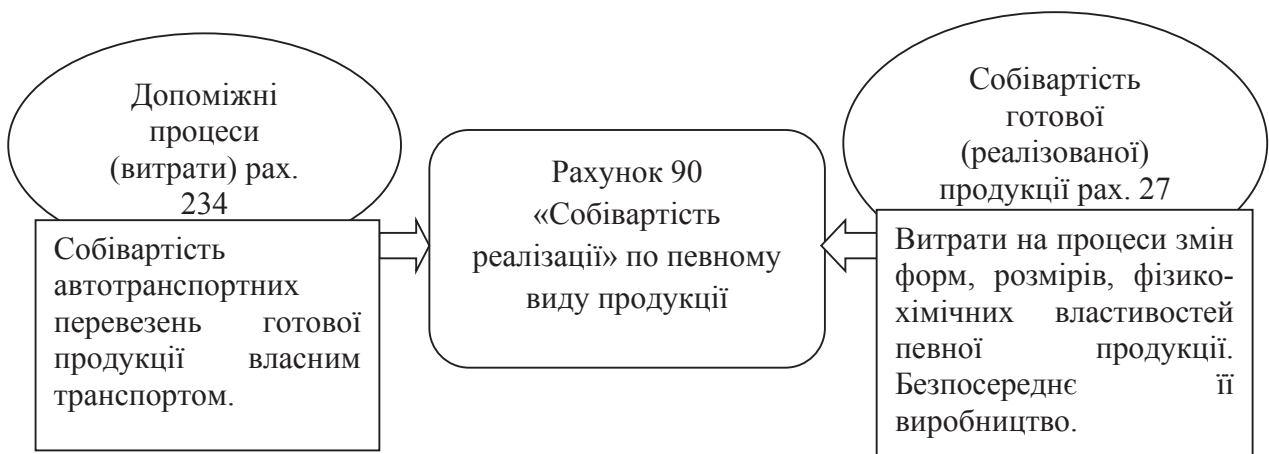

Рис. 2. Запропонована схема відображення витрат на доставку готової продукції власним автотранспортом

навців, а також повинен відповідним чином контролюватися. Через невиконання однієї з функцій чи складників облікового процесу керівники підприємства можуть отримувати неповну чи неправдиву інформацію, що буде впливати на правильність прийнятих рішень, як наслідок, це буде призводити до зниження прибутку.

Трудомісткість і складність обліку процесу реалізації є головним напрямом удосконалення, а саме не просто спрощення, а більш обґрунтована побудова. Тому, на нашу думку, насамперед потрібно суттєво скоротити господарські операції по рахунку 70 «Доход від реалізації». Під час реалізації конкретних видів продукції підприємства інколи реалізують ще й послуги автотранспорту. Транспортні витрати та їх відшкодування в обліку підприємств відображають як реалізацію послуг автотранспорту, їх дохід також списують на рахунок 70 «Дохід від реалізації». Але це не є реалізацією послуг з ініціативи підприємства, це витрати, спричинені реалізацією певного виду продукції. Ми вважаємо, що доцільніше відносити їх безпосередньо на кожний вид реалізованої продукції як складову частину її повної собівартості.

Такий порядок забезпечить реальність облікової інформації для визначення рентабельності по кожному виду реалізованої продукції (рис. 2).

Таким чином, запропонована схема відображення витрат на доставку готової продукції власним автотранспортом дасть можливість підприємству більш точно визначити собівартість реалізованої готової продукції та послуг на підприємствах та спростити систему обліку реалізації та документообігу на підприємстві.

Висновки з цього дослідження. Отже, без добре налагодженого інформаційного забезпечення підприємство не може успішно функціонувати, розвиватися та примножувати прибуток. Саме тому на підприємстві повинні бути створені сприятливі умови для ведення обліку процесу реалізації.

Зважаючи на складність і трудомісткість обліку процесу реалізації, головним напрямом його вдосконалення має бути не просто спрощення, а більш обґрунтована побудова. Запропоновано схему відображення витрат на доставку готової продукції власним автотранспортом, яка дасть можливість підприємствам більш точно визначити собівартість реалізованої готової продукції та послуг.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дегтяр А. Інформація як атрибут державно-управлінської діяльності / А. Дегтяр // Держава та регіони. Серія «Державне управління». – 2010. – № 2. – С. 14–18.
2. Даньків Й.Я. Бухгалтерський облік у галузях економіки / Й.Я. Даньків, М.П. Лучко, М.Я. Остап'юк. – К. : Знання, 2012. – 243 с.
3. Сук Л.К. Фінансовий облік : [навч. посіб.] / Л.К. Сук, П.Л. Сук. – К. : Знання, 2012. – 253 с.
4. Кобилянська А.І. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства : [навч. посіб.] / А.І. Кобилянська. – К. : Знання, 2000. – 305 с.
5. Правда М. Процес реалізації / М. Правда, О. Кремінь // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 7. – С. 2–9.
6. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України : [підручник] / Н.М. Ткаченко ; 6-е вид., доп. і перероб. – К. : Алерта, 2013. – 982 с.
7. Ковач С.І. Облік та аудит виробництва і реалізації продукції / С.І. Ковач ; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2001. – 19 с.
8. Завгородній В.І. Облік витрат та прибутків за центрами відповідальності в умовах стандартизації обліку / В.І. Завгородній // Економіка. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2010. – Вип. 51. – С. 21–26.